

“Бекитемин”

Ж. Баласагын атындагы КУУнун
илимий иштер боюнча проректору
псих.и.к., доцент Камчыбек уулу Мырзабек

2025-ж.

Керимбаева Тынара Эркинбековнанын 08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу үчүн “Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында)” темасындагы диссертациялык ишине жетектөөчү мекеме – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин “Экономика” кафедрасынын

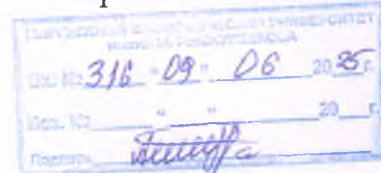
ПИКИРИ

1. Диссертациялык темасынын актуалдуулугу. Айыл чарбасы Кыргыз Республикасынын негизги тармактарынын бири болуп саналат. Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын инвестициялык жагымдуулугун изилдөөнүн негизинде инвестициянын, инвестициялык жагымдуулуктун актуалдуулугу, максаты жана милдеттери, изилдөөнүн илимий жаңылыгы, илимий-изилдөө иштеринин коргоого сунушталган негизги маселелери, бул процесске тоскоол болгон көйгөйлөр жана аларды чечүүнүн жолдору толугу менен аныкталган.

Диссертациялык иште КРнын Ош облусунун айыл чарбасын мындан ары өнүгүү жолуна өткөрүү, заманбап инвестициялык инфраструктураны түзүү, о.э. бул тармактын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн, экспорттук мүмкүнчүлүгүн жана натыйжалуулугун жогорулатуу жолуна өткөрө турган келечектүү милдеттерди тутумдуу чечүүнү жакшыртуу боюнча иш-чаралардын толук тизмеси сунушталган.

Диссертацияда иштелип чыккан теориялык, методологиялык жана практикалык жоболор Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатууга багытталган көйгөйлөрдү изилдөө базасын толуктаган.

Айыл чарбасына инвестициялардын кыскарышы өндүрүштүк потенциалдын бузулушуна, айыл чарба өндүрүшүнүн техникалык жактан жабдылышынын төмөндөшүнө, айыл калкынын социалдык абалынын начарлашына алып келди. Бүгүнкү күндө республиканын айыл чарбасынын үлүшү республиканын негизги капиталына инвестициялардын жалпы көлөмүндө 2,2%ды гана түзөт. Бул көйгөйлөрдү, тагыраак айтканда инвестициялык жагымдуулукту жогорулатуу мамлекет тарабынан жөнгө

салуу аркылуу чечүүгө туура келет. Ушундан улам диссертациянын изилдөө темасынын актуалдуу экендигин, коюлган максаттары жана негизги милдеттери туура экендигин толук ырастайт.

2. Изилдөөнүн максаттары жана милдеттери. Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатууга багытталган теориялык-методологиялык негиздерди жана практикалык сунуштарды иштеп чыгуу болуп саналат. Мындай максатка жетүү үчүн илимий иште төмөндө көрсөтүлгөн иштермилдеттер аткарылган:

1. Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугунун маңызын изилдөө жана мазмунун ачуу;

2. Реалдуу секторду өнүктүрүүгө таасирин тийгизүүчү факторлорду тактоо жана анын шарттарын аныктоо;

3. Реалдуу секторго инвестицияларды тартуу боюнча чет өлкөлөрдө калыптанган тажрыйбаларын ар тараптуу талдоо жана өлкөдө колдонуу жагын караштыруу;

4. Ош облусунун айыл чарбасындагы инвестициялык жагымдуулугунун абалын, өнүгүү тенденциясын жана багыттарын комплекстүү талдоо;

5. Айыл чарбасында инвестициялык жагымдуулукту арттырууда мамлекеттик колдоо боюнча сунуштарды иштеп чыгуу;

6. Аймактын айыл чарбасынын инвестициялык жагымдуулугунун өнүгүү стратегиясын негиздөө, аймактык мамлекеттик саясатты өркүндөтүү жолдорун аныктоо.

3. Диссертациялык изилдөөнүн илимий жаңылыгы. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы катары интеграция шартында Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу багытында теориялык, методикалык жана практикалык жактан сунуштарды иштеп чыгуу эсептелет.

Алынган натыйжалардын илимий жаңылыгы төмөнкүлөр:

- экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугунун өзгөчөлүктөрүнүн негизи илимий теориялык жактан жалпыланды;

- экономиканын реалдуу секторундагы ишканалардын инвестициялык жагымдуулугунун деңгээлине таасир эткен факторлор аныкталды;

- реалдуу секторго инвестицияларды тартуу боюнча чет өлкөлүк тажрыйбалар изилденип Кыргызстандын айыл чарбасында алгылыктуу жактарын пайдалануу негизделди;

- Ош облусунун айыл чарбасындагы инвестициялык жагымдуулугунун абалы, өнүгүү тенденциясы жана багыттары талданып, аны өркүндөтүү жолдору белгиленди;

- аймактын айыл чарбасында инвестициялык жагымдуулукту арттырууда мамлекеттик колдоо боюнча сунуштар иштелип чыкты;

- экономикалык-математикалык ыкмаларды колдонуу менен Ош облусунун 2025-2030-жылдарга айыл чарбасын инвестициялык өнүктүрүү программасы иштелип чыгып, практикага киргизүү жолдору аныкталды.

4. Алынган натыйжалардын практикалык мааниси. Изилдөөнүн жыйынтыктарын практикалык колдонуу жагы КРнын Президентинин Ош облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлчүлүгү (2024-жылдын 18-апрелиндеги акт), Ош облусунун Кара-Суу районундагы “Таширов” атындагы өндүрүштүк-үрөөнчүлүк кооперативи (2024-жылдын 13-февралындагы акт) тарабынан берилген актылар менен тастыкталган.

Теориялык-методологиялык изилдөөлөр, иштелип чыккан тыянактар жана ошондой эле диссертациянын жыйынтыктары жогорку окуу жайларында “Айыл чарбасынын экономикасы”, “Инвестициялар жана инновациялар”, “Тармактардын экономикасы”, ж.б. предметтерди окутууда, магистранттардын, аспиранттардын, докторанттардын диссертациялык иштеринде жана окуу-методикалык басылмаларды даярдоодо пайдаланууга болот. Ошондой эле диссертациялык эмгекте берилген тажрыйбалык сунуштарды Кыргыз Республикасынын кызыкдар мамлекеттик башкаруу органдары тарабынан айыл чарбасын инвестициялык өнүктүрүү боюнча тиешелүү документтерди жана программаларды иштеп чыгууда колдонууга болот.

5. Алынган натыйжалардын экономикалык маанилүүлүгү. Диссертацияда алынган илимий натыйжалар жана алардын негизинде иштелип чыккан теориялык жана практикалык сунуштар диссертациялык изилдөөнүн экономикалык маанисин толуктап, Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында реалдуу секторунун туруктуу өнүгүүсүн камсыз кылып, анын натыйжалуулугун жана инвестициялык өнүгүүсүн арттырат. Жалпысынан алганда айыл чарба тармагында рыноктук талаптарга керектүү болгон тутумдар түзүлүп, анын атаандаштык жөндөмдүүлүгүн жогорулатат, азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылуу менен бирге эл аралык стандарттарга ылайык айыл чарба продукциясын чет өлкөлөргө экспорттоого жана калкты жумуш орундары менен камсыз кылууга шарт түзүлөт.

Диссертацияда сунушталган “2025-2035-ж.ж. КРнын айыл чарбасын инвестициялык өнүктүрүүнүн программасы” тармактын учурдагы жана келечектүү экономикалык өнүгүүсүнө таасир этүүчү негизги факторлорду аныктоого жана кыска мөөнөттөргө иш пландарды түзүүдө алардын таасирин тагыраак божомолдоого мүмкүндүк берет.

6. Диссертацияны талкуулоонун жүрүшүнөн келип чыккан кемчиликтер. Изилдөөнүн теориялык иштеп чыгууларын жана практикалык сунуштарын жалпысынан колдоо менен диссертацияда айрым кемчиликтер бар экенин белгилейбиз:

1. Биздин оюбузча, изилденген аймактын айыл чарбасын инвестициялык өнүктүрүүнү мамлекеттик жөнгө салуунун маңызын конкреттүү түрдө ачып берсе жакшы болмок;

2. Бул маселе боюнча ата мекендик экономисттердин пикири комплекстүү түрдө жетиштүү изилденген эмес;

3. Диссертациянын текстинде айрым орфографиялык, пунктуациялык мүчүлүштүктөр кездешет.

7. Диссертациянын мазмунуна авторефераттын уңгусу дал келиши: Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максатына жана милдеттерине дал келет.

8. Диссертациялык иштин Кыргыз Республикасында “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү жободо” белгиленген критерийлерге ылайык келүүсү.

Т. Э. Керимбаеванын “Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында)” темасындагы жүргүзүлгөн диссертациялык иши изилдөөнүн жогорку илимий баалуулугун жана сапатын көрсөтүп турат.

Изилдөөнүн негизинде жүргүзүлгөн моделдик параметрлердин экономикалык чечмелөөсүнүн натыйжасында Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарба тармагына насыя алуу жолуна караганда инвестиция тартуу эффективдүү экени тастыкталган. Бул илимий кызматкердин жогорку илимий даярдыгын жана илимий ишинин сапатын айгинелеп турат.

Диссертациялык иштин илимий-практикалык натыйжалары кандидаттык диссертацияларга “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндө жобонун” талаптарына ылайык келет жана автору Керимбаева Тынара Эркинбековнага 08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча илимдин кандидаты илимий даражасы ыйгарылууга татыктуу.

Диссертация боюнча берилген пикир Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин 2025-жылдын 14 - июнундагы (№ 16 протоколу менен) кеңейтилген жыйынында талкууланган жана жактырылган.

Ж. Баласагын атындагы КУУнун
“Экономика” кафедрасынын башчысы
э.и.д., проф.

Катчы:

Алыбаев Ж.Б.

Кокумбаева З.Р.

Керимбаева Тынара Эркинбековнанын 08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу үчүн “Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында)” темасындагы диссертациялык ишине жетектөөчү мекеме – Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин “Экономика” кафедрасынын 4-июнундагы №12 протоколунан көчүрмө

Төрага - э.и.д., профессор Алыбаев Ж. В.
Катчы – Кокумбаева З.Р.

Катышкандар:

Э.и.д., профессор Алыбаев Дж.Б. (08.00.10). э.и.д., профессор Идинов К. И. (08.00.05, э.и.к., доцент Орозбаев Ж.Б., э.и.к.. доцент Усенов Э.К. (08,00,05), , э.и.к., доцент Рахматова М.У (08.00.01), э.и.к., доцент Сулайманова К.К (08.00.05)., э.и.к.. доцент Окенова А.О. (08.00.05, э.и.к..доцент Москаленко О.А. (08.00.05).,, , э.и.к.. доцент Баймурзаева Н.С. (08.00.05).,, , э.и.к.. доцент Темиров Н.Ж. (08.00.05), ага окутуучу Михайлова И.В., ага окутуучу Алапаева Т.О., ага окутуучу Исламова Ф.Х., ага окутуучу Мельхер О.В., ага окутуучу Джусуева А.Э., ага окутуучу Сабитова Т.С., окутуучу Самудинов Б.Н.

КУН ТАРТИБИНДЕ:

Керимбаева Тынара Эркинбековнанын 08.00.05 – тармактык экономика адистиги боюнча экономика илимдеринин кандидаты илимий даражасын изденип алуу үчүн сунушталган “Экономиканын реалдуу секторунун инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу (Кыргыз Республикасынын Ош облусунун айыл чарбасынын мисалында)” темасындагы диссертациялык ишин жетектөөчү уюм катары талкуулоо.

Жарыш созго чыккандар:

Экономика илимдеринин доктору, профессор Алыбаев Ж.Б., Экономика илимдеринин доктору, профессор Идинов К.И., э.и.к., доцент орозбаев Ж.Б., э.и.к., доцент Темиров Н.Ж., э.и.к., доцент Сулайманова К.К. диссертациялык изилдөөнүн актуалдуулугун, анын илимий жанылыгын, алынган илимий натыйжаларды, илим жана практика үчүн маанисин белгилеп, ошондой эле кемчиликтерди көрсөтүп, диссертация боюнча сын-пикирлерин айтты. Жыйынтыгында бардык рецензенттер Керимбаева Тынара Эркинбековнанын диссертациялык ишин андан ары коргоого сунуш кылууну сунушташты.

"Калыс" - жок.

Учурдун кыскача мазмуну

Кокумбаев З.Р.